

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ กับการพัฒนาประเทศ

สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันศุกร์ที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ทรงเป็นพระธิดาองค์ใหญ่ของพลเอกพระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ และหม่อมหลวงบัว กิตติยากร พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานนามว่า “สิริกิติ์” พระนามชั้นเดิมคือ ม.ร.ว.สิริกิติ์ กิตติยากร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอภิเษกสมรสกับสมเด็จพระนางเจ้า เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๙๓ โดยทรงมีพระราชโอรสและพระราชธิดารวม ๔ พระองค์ดังนี้

๑. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตน์ราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี
๒. สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ์ สยามมกุฎราชกุมาร
๓. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี

๔. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวขึ้นครองราชย์นั้น สภาพเศรษฐกิจไทยยังคงบอบช้ำจากสงครามโลก ครั้งที่ ๒ ภาวะความเป็นอยู่ของคนไทยอดคัดผัดเคือง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริเริ่มกิจกรรมต่างๆ เพื่อช่วยเหลือพสกนิกรให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถทรงเริ่มเสด็จพระราชดำเนินไปยังพื้นที่ต่างๆ ของประเทศนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๕ เป็นต้นมา โดยทรงมีพระราชประสงค์ที่จะทรงทราบฐานะความเป็นอยู่ ปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของราษฎรเพื่อจะได้ทรงช่วยเหลือเท่าที่พระองค์จะทรงสามารถกระทำได้ สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถได้เสด็จพระราชดำเนินเคียงข้างองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปในทุกถิ่นที่ ด้วยพระวิริยะอุตสาหะสนองได้เบื้องพระยุคลบาทในด้านต่างๆ ทำให้ทรงได้รับทราบฐานะความเป็นอยู่ ปัญหาและข้อมูลความทุกข์ยากของประชาชนด้วยพระองค์เอง

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จึงมีขึ้นตรงตามความต้องการพื้นฐานที่แท้จริงของชนบท และเป็นการแก้ไขปัญหาความยากจน ที่บรรดานักวิชาการด้านพัฒนายอมรับยกย่องว่าทรงมีพระอัจฉริยภาพสูงส่ง โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริดังกล่าว ปัจจุบันกระจายอยู่ทั่วภูมิภาคของประเทศไทย อาทิ

โครงการศิลปาชีพพิเศษเพื่อผู้ยากไร้

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงสนพระราชหฤทัยศึกษางานศิลปะอย่างจริงจังและสม่ำเสมอมาเป็นเวลาช้านาน โดยเฉพาะงานหัตถกรรม ซึ่งเป็นศิลปพื้นบ้าน จากการที่พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนราษฎรทั่วทุกภาคของประเทศ ทรงพบว่าคนไทยทุกภาคมีความถนัดทางงานฝีมือเป็นอันมาก เช่น การทอผ้า จักสาน แกะสลัก ถัก ปั่น วาด และการประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุพื้นบ้าน หลายท้องถิ่นมีช่างฝีมือชั้นเลิศ ซึ่งสืบทอดงานศิลปะจากบรรพบุรุษ แต่ศิลปะอันทรงคุณค่าเหล่านี้กำลังเสื่อมสูญไป เพราะขาดการส่งเสริมและสนับสนุน สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงตระหนักในคุณค่าของศิลปะประจำชาติ จึงทรงมีพระราชดำริให้ฟื้นฟู ส่งเสริม และธำรงรักษางานศิลปะไทยโบราณไว้ให้คงอยู่ตลอดไป ดังนั้น จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ก่อตั้งมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพขึ้น เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๑๙ และทรงเปิดศูนย์ศิลปาชีพขึ้นในเขตพระราชฐาน สวนจิตรลดา ในพระราชวังดุสิต และในพระราชนิเวศน์ในต่างจังหวัด ทรงคัดเลือกนักเรียนศิลปาชีพ ศึกษาศาสตร์ และเปิดสอนแก่ผู้สนใจ พระราชทานแนวความคิดในการพัฒนางานฝีมือด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ แต่รักษาเอกลักษณ์ของศิลปะไทยไว้

วิชาที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เปิดสอนมีหลายแผนก เช่น แผนกเครื่องถม เครื่องเงิน เครื่องทองคร่ำ แผนกทอผ้า แผนกปักและตัดเย็บ แผนกจักสานย่านลิเภา และอื่น ๆ แผนกเขียนลาย และแผนกเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น นอกจากนี้ยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ฟื้นฟูงานช่างสิบหมู่ของไทยให้คงอยู่สืบทอดเป็นมรดกของชาติตลอดไป

การดำเนินงานศิลปาชีพพิเศษ ได้ดำเนินการอย่างมีหลักการเป็นระบบ และเป็นการดำเนินงานอย่างครบวงจร ตั้งแต่การสอน การผลิตและการตลาด โดยการตลาดเป็นเรื่องสำคัญที่พระองค์ได้ทรงให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในระยะเริ่มแรกตลาดของงานศิลปาชีพคือพระองค์เอง นั่นคือใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ในการรับซื้อทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อให้ชาวบ้านชาวไร่เหล่านั้นมีรายได้และเกิดกำลังใจที่จะผลิตต่อไป ต่อมาเมื่อผลงานศิลปาชีพมีคุณภาพมากขึ้น พระองค์จึงทรงรับเป็นนักการตลาดของงานศิลปาชีพ โดยได้เสด็จไปเผยแพร่และส่งเสริมการตลาดถึงต่างประเทศ มีการจัดงานแสดงศิลปาชีพในต่างประเทศ จนทำให้งานศิลปาชีพได้เผยแพร่ไปในตลาดต่างประเทศ มีตลาดที่กว้างขวางในระดับโลก ขณะที่เมืองไทยเองก็มีร้านค้างานศิลปาชีพอยู่หลายร้านในเมืองใหญ่ ๆ และมีการจัดตั้งศูนย์ศิลปาชีพขึ้นตามพื้นที่ต่าง ๆ ในทุกภูมิภาค ซึ่งนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อชาวชนบทไทยอย่างหาที่สุดมิได้

โครงการด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาสภาพแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พระองค์ได้ทรงมีพระราชโองการเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๑๘ ขออัญเชิญมา ณ ที่นี้ ดังนี้

“ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่นี้มีอยู่จำกัด ในขณะที่ประชากรของโลกนั้นเพิ่มจำนวนอย่างมากมายและรวดเร็ว ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเกิดขาดแคลนและทำให้การดำเนินชีวิตในโลกนี้ยากลำบากขึ้นทุกวัน ภาวะเช่นนี้ก็มีใช่จะเป็นภาวะที่เกิดขึ้นชั่วคราว หากแต่จะต้องเป็นไปโดยตลอดและอาจทวีความรุนแรงขึ้นต่อไป แต่ถ้าทุกฝ่ายเห็นใจกัน มีความรอบรู้และเข้าใจว่าเวลานี้ทั่วโลกเกิดความยากเข็ญ เพราะภาวะการเงินปั่นป่วนสั่นสะเทือน เพราะขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ๆ หลายอย่างแล้วพยายามที่จะอะลุ่มอล่วยกัน ไม่เห็นแต่ประโยชน์ตัวข้างเดียว ต่างฝ่ายตั้งใจที่จะค้าจุนกัน ช่วยเหลือกันคนละไม้ละมือ ก็พอที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างสะดวกสบาย” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , ๒๕๔๕ , น.๑๑)

พระองค์ได้พระราชทานพระราชดำริตลอดจนทรงดำเนินการตามหลักวิชาการ ซึ่งเป็นหลักสำคัญของการพัฒนาแบบยั่งยืน โดยทรงให้จัดตั้งโครงการต่าง ๆ ในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติขึ้น อาทิ โครงการปาร์กน้ำเป็นการฟื้นฟูสภาพป่าที่เสื่อมโทรม ปรับปรุงต้นน้ำลำธาร โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้ราษฎรที่ขาดแคลนที่ดินทำกินได้มีที่ทำกินเป็นหลักแหล่ง ส่งเสริมให้ราษฎรได้ประกอบอาชีพที่ถนัด อาทิ ส่งเสริมการประกอบอาชีพการเกษตร งานศิลปาชีพต่าง ๆ เพื่อให้มีรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และให้ราษฎรเหล่านั้นได้ฟื้นฟูสภาพป่า ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร โครงการจัดตั้งหมู่บ้านชาวไทยภูเขาอันเนื่องมาจากพระราชดำริในความรับผิดชอบของกองพลพัฒนาที่ ๓ ซึ่งได้จัดตั้งหมู่บ้านชาวไทยภูเขาขึ้นในพื้นที่ของจังหวัดตาก และจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนองพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ที่ให้ราษฎรชาวไทยภูเขาสมัครใจไปเป็นยามตามแนวชายแดนเสริมสร้างศักยภาพของพื้นที่และชุมชน ให้มีความพร้อมในการพัฒนาและป้องกันตนเอง เพื่อเป็นถิ่นฐานที่มั่นคงถาวรต่อไป และพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามแนวทางการอยู่ร่วมกันของคนกับป่าในลักษณะบ้านเล็กในป่าใหญ่ โดยได้รับความร่วมมือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง จัดตั้งหมู่บ้านชาวไทยภูเขา ให้เป็นหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้านพัฒนาอาชีพทางการเกษตร ดูแลด้านสาธารณสุขพื้นฐาน สุขภาพอนามัยของราษฎรในหมู่บ้าน สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โครงการพัฒนาป่าภูเขาให้เป็นสวนสัตว์ธรรมชาติ โครงการจัดสวนนกที่เขาเขียว และที่ศูนย์ศิลปาชีพพิเศษบางไทร เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนรักและหวงแหนสัตว์ป่า ตลอดจนทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์วิจัยและเพาะเลี้ยงสัตว์ป่า ปลูกน้ำจืดและขยายพันธุ์เต่าทะเลอีกหลายโครงการ

นอกจากนั้น สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพบว่าประชาชนในชนบท โดยเฉพาะในพื้นที่ทุรกันดารห่างไกลส่วนใหญ่จะยากจน และขาดแคลนทั้งอาหารเครื่องนุ่งห่ม ขาดปัจจัยในการดำรงชีพ ขาดโอกาสทางการศึกษา และขาดความรู้ในการประกอบอาชีพ เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของป่าไม้ ต้นน้ำลำธาร ทรัพยากรที่สำคัญของชาติถูกทำลาย จึงได้พระราชทานพระราชดำริให้ดำเนินโครงการฟาร์มตัวอย่างขึ้นในหลายพื้นที่ เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรในพื้นที่ดังกล่าว ด้วยการส่งเสริมให้ราษฎรทำการประกอบอาชีพที่มั่นคง ส่งเสริมให้เลี้ยงสัตว์ชนิดต่าง ๆ เพื่อเป็นแหล่งอาหารในพื้นที่ เพื่อช่วยกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ สัตว์ป่า ต้นน้ำลำธาร และรักษาสภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ไม่ให้ถูกทำลายอีกต่อไป โดยนำราษฎรในหมู่บ้านและพื้นที่ใกล้เคียงมาฝึกปฏิบัติงานเลี้ยงสัตว์ในฟาร์ม มีการจ้างแรงงานราษฎรที่ยากจน และขยายพันธุ์สัตว์เผยแพร่ให้นำไปเลี้ยงในครัวเรือน ซึ่งทำให้ราษฎรที่ได้เรียนรู้วิธีการทำงานในฟาร์มและนำกลับไปประกอบอาชีพเองได้ เป็นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น อันเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพระราชทานการศึกษานอกระบบให้แก่ราษฎร เพื่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งฟาร์มตัวอย่างที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชดำริให้จังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อพสกนิกรที่ยากจนของพระองค์ให้มีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สำหรับทางด้านทรัพยากรชายฝั่งทะเล สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชดำริพระราชทานความช่วยเหลือราษฎรผู้ประกอบอาชีพประมงรายย่อยระดับพื้นบ้านในจังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส ในพื้นที่โครงการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งทะเลปี ๒๕๔๔ จังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาส โดยมีเป้าหมายสำคัญเป็นการฟื้นฟูระบบนิเวศน์ชายฝั่งทะเล โดยการปลูกป่าชายเลนเพิ่มขึ้นในพื้นที่โครงการฯ ในจำนวนเนื้อที่ที่สำรวจไว้สำหรับการแล้ว ๑,๐๐๐ ไร่ และดำเนินการฟื้นฟูสภาพป่าชายเลนที่เสื่อมโทรมและในบริเวณชายฝั่งทะเลให้มีสภาพอุดมสมบูรณ์ขึ้น โดยการปลูกเสริมพันธุ์ไม้หญาทะเล เพื่อให้มีระบบนิเวศน์ที่เอื้ออำนวยต่อการขยายพันธุ์ และการเลี้ยงตัวอ่อนและเลี้ยงสัตว์น้ำ

นอกจากนั้น ยังทรงรวมโครงการพัฒนาอาชีพของราษฎรด้วยการส่งเสริมงานศิลปาชีพเข้าไปในโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหลายโครงการเป็นการเสริมอาชีพให้ราษฎรมีความเป็นอยู่ดีขึ้น ส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบรักป่า รักสัตว์ป่า ช่วยดูแลปลูกป่า เป็นการดำเนินงานด้านวนศาสตร์ชุมชน ที่ส่งผลถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติโดยตรง

ด้านการพัฒนาสังคม

จากการที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ติดตามโดยเสด็จฯพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรในชนบททั่วทุกภาคของประเทศ สิ่งที่พระองค์ได้ทรงพบเห็นอยู่เสมอเป็นประจำคือ ความยากจน การเจ็บไข้ได้ป่วยและความเป็นอยู่ที่ด้อยมาตรฐานของประชาชน ดังนั้นพระองค์จึงได้ทรงช่วยเหลือ โดยทรงมีแนวพระราชดำริในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุก ๆ ด้าน เพื่อเป็นพื้นฐานของการพัฒนาตนเอง ดังนี้

- การสังคมสงเคราะห์

เมื่อพระองค์เสด็จไปที่ใดก็จะมีสิ่งของจำเป็นในการดำรงชีวิตสำหรับพระราชทานให้ชาวชนบทผู้ยากจน หากทรงทราบว่าผู้ใดตั้งใจจะประกอบอาชีพโดยสุจริต แต่ขาดเงินทุนในการดำเนินการก็จะพระราชทานเงินทุนสำหรับการดำเนินการในขั้นต้นและทุกครั้งที่เสด็จฯ แปรพระราชฐานไปประทับแรมตามภูมิภาคต่าง ๆ “คณะแพทย์พระราชทาน” จะตามเสด็จไปรักษาคคนไข้ในชนบท หากคนไข้ใดจำเป็นต้องส่งตัวเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลก็จะรับไว้เป็นคนไข้ในพระบรมราชานุเคราะห์

- สาธารณสุขมูลฐาน

ทรงมีแนวพระราชดำริในการพัฒนาสาธารณสุขขั้นมูลฐานในหลายรูปแบบและหลายด้าน เพื่อให้ประชาชนสามารถมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องสาธารณสุขขั้นมูลฐานอย่างกว้างขวาง และสามารถป้องกันหรือช่วยเหลือตัวเองได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งได้บังเกิดโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการหมอมูบ้าน โดยการคัดเลือกประชาชนในหมู่บ้านเข้ารับการอบรมในเรื่องสาธารณสุขขั้นมูลฐาน ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้กลับไปช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง สำหรับโครงการใดที่มีการดำเนินการพัฒนาแบบผสมผสาน โดยเฉพาะการจัดชุมชนสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จะพระราชทานแนวการพัฒนาให้ประชาชนกลุ่มนี้ได้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตรวมอยู่ด้วยทั้งในแง่ของอาหารที่บริโภคและที่อยู่อาศัยที่ถูกสุขลักษณะ

- การศึกษา

พระราชทานโครงการการศึกษา นอกกรอบให้กับประชาชนในชนบทหลายรูปแบบ ดังตัวอย่างเช่น การพระราชทานศาลารวมใจ ซึ่งส่วนหนึ่งจะจัดเป็นห้องสมุด อีกส่วนหนึ่งจัดเป็นห้องปฐมพยาบาล มียาพระราชทาน และทรงคัดเลือกชาวบ้านที่อบรมการปฐมพยาบาลแล้วให้กลับมาทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลศาลารวมใจ ขณะนี้มีศาลารวมใจเปิดบริการประชาชนในหลายพื้นที่ อาทิ ที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดปัตตานี นอกจากนั้นพระองค์ได้พระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ในด้านการศึกษาของเยาวชนด้วย โดยในแต่ละปีจะพระราชทานทุนการศึกษาให้ เยาวชนผู้ยากจนในชนบทได้เข้าศึกษาในระบบตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา

พัฒนาอาชีพ - การพัฒนาอาชีพ

นับเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถได้ทรงสนับสนุนเกษตรกรในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เขาเหล่านั้นมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วยการแนะนำให้เกษตรกรได้มีอาชีพเสริมตามทักษะความสามารถและพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น

พัฒนาจิตใจ - การพัฒนาจิตใจ

ทรงมีแนวพระราชดำริให้พัฒนาควบคู่กันไปกับการพัฒนาในด้านอื่น โดยมีพระราชประสงค์ที่จะปลูกฝังคุณธรรมควบคู่ไปกับการส่งเสริมอาชีพและการพัฒนาด้านอื่น ๆ ด้วย

การจัดตั้งธนาคารสมอง

สืบเนื่องจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทาน ในที่ประชุมมหาสมาคม ณ ศาลาดุสิดาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๓ เนื่องในมงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษา ซึ่งมีประเด็นรับสั่งเกี่ยวกับเรื่องธนาคารสมอง โดยการนำผู้ที่เกษียณอายุแล้ว แต่ยังมีความรู้ความสามารถมาช่วยงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ คณะรัฐมนตรีได้ดำเนินการเพื่อสนองพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ในการจัดตั้งธนาคารสมอง โดยมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำหน้าที่เป็นหน่วยทะเบียนกลางธนาคารสมองประสานเชื่อมโยงเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้วุฒิสภาได้นำความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญมาช่วยงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ในการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันมีผู้ที่เกษียณอายุจากภาครัฐและเอกชน ได้สมัครเป็นวุฒิสภาธนาคารสมองจำนวน ๒,๑๕๗ ราย โดยได้ทำงานให้ความช่วยเหลือ ในการเป็นวิทยากรให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ แก่หน่วยงาน องค์กร และชุมชนต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ โดยไม่หวังผลตอบแทนส่วนตัว ซึ่งการทำงานของธนาคารสมองที่ผ่านมามุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความอยู่ดีมีสุขแก่ประชาชน เพื่อสนองพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ซึ่งทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อประชาชนไทยอย่างหาที่สุดมิได้

พระมหากรุณาธิคุณแผ่ไพศาล

พระราชกรณียกิจดังกล่าวนี้ เป็นเพียงบางส่วนที่สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ พระราชทานความช่วยเหลือแก่ประชาชน ซึ่งยังมีพระราชกรณียกิจอีกนานัปการที่สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงทำนุบำรุงผดุงอาณาประชาราษฎร์ของพระองค์ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีมีอาชีพการงานที่เลี้ยงชีวิตได้ และมีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ในอันที่จะประกอบการทำงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติต่อไป

